

ההתיישבות החלוצית ודמות המדינה

ח. בן-אשר

מגינים, מתישבים ושליחים. מדינה זו אפשר לה להיות בעלת הירארכיה חברתית ובירוקראטיה המטביעה עליה את חותמה — ואפשר לה לש" אוב את כוחה ואפיה מהגיון הגורל ומסורת ההתיישבות וההעפלה. הצבא שלה אפשר לו להיות ככל הצבאות — ואפשר לו להיות צבא פורטאני של מתישבים־מגינים, אנשים המבצעים מפעלי התיישבות רחבי־מדות תוך כדי פיתוח כושר הגנה במכשירי הטכניקה המודרנית, כור של יצירה משותפת לתרבות של עבודה הפשית ושיון ערך האדם.

בתוך התמורות הבאות עלינו הלא נקל לשער גם טיפוח אידיאל זה לנוער: פקיד־הממשלה. אך כלום הפרופסיונליות הפקידותי לאורך חיי אדם הוא מהווייב־המציאות כל כך במדינה מיישבת? האין ראוי לה למדינה כזו לדון בכובד־ראש בשאלת מנגנון נע ומתחדש על ידי כוחות־אדם מתאימים שבהתיישבות השליחות המסועפת של מימוש הפוטנציאל הירודי לקיבוץ גלויות, חינוך ילדי היהודים בער לם, ריכוז הרכוש היהודי בקצב מוחש, חשירות הדיפלומאטי בין הגויים, שגם הוא אינו נטול משמעות מבהינת המגע החי עם יהודים והנוער היהודי. — להפקידים אלו תידרשנה תכונות רבות שאינן מצויות אלא במעגל ההתיישבות ובכור העבודה. דבר זה יקבע במידה מרובה גם את טיבה של האיירה במנגנון המדינה: אירת „ההתלהבות האדמיניסטרטיבית“, כפאמר האמן הרוסי הגדול — או אירת הפשטות הבלתי־אמצעית, אירת איש־העם בעבודה, אשר יקבל את התפקיד כהוראת שעה, ולא כ„חוקה“ ושלב־עליה בסולם הפקידות.

היצג־בעיות זה חל, כמובן, גם על מנגנון ההסתדרות והתנועה הציונית כמדינה בדרך. עד כה לא מצאנו את החידה, כיצד נישמר מפני הגיון ההתפתחות של כל מנגנון, התפתחות זו שממנה נפתחת הרעה לכל תנועת גאולה. לנוכח המעבר הזר לעצמאות, נטיותינו האינ־טלקטואליות, כיסופינו הטבעיים לתפקידים וסמ־לים כמלכתיות, עשויים דוקא הערים והמחוננים שבנוער להתלהב לאידיאל של פקיד וקצין. תחת האידיאל של מתישבים־מגן, מתישבים־מחנך,

לכאורה, השנים הללו הן שנות הנקלה ומסירת המפתחות מדור לדור במפעל ההתיישבותי. באחריות המדינית ובבניה התרבותית. ההתיישבות החדשה מתגשמת בידי ילדים. ילדים הם העושים היסטוריה בנגב. מה הציד הרוחני אשר ציינו אותם? הידעו הנער והנערה בעמק קים ובגליל, לגלות ולהעלות יהודים, למן גלויות האיטלאם בארצות המזרח ועד המדינות האנגלו־ספסיות והסלאויות, אשר בהם גנוז וחד תום עתיד האומה? השיג הדור הזה את נס־השארית ויבוא עד סוד אהבה רוויה יסורי הכליון הגדול והנורא? בין העולים הלא ימצא הטיפוס הנפשי והסוציולוגי, שאין משלו בדברי ימי העולם: זה אשר נשאר לפליטה מבית־העבדים־והמנות למיליונים, עד קנאי הנושא בגופו את החשבון עם העולם, נוטר את גקמת־הגאולה, והוא מצויה לכרות ברית חדשה עם הארץ ולהולד מחדש על האדמה הזאת. היתה הדור הזה ראוי וזכאי לחסד הפגישה עם הרבבות הללו? אכן זוהי בעיה חברתית ראשונה במעלה בדור הכליה העברית. זהו מבחן־היסוד של הנוער הארץ־ישראלי. אין פתרון קל ואין תקנה לבעיה זו. אלא בהידוד חוש הנוער לקבלת גורלו כהוייתו, באהבה וביסורי אהבה, וזאת התעודה: עת להפוך יהודים בכוח ליהודים בפועל. עת לשחרר יהודים מכל הגלויות. עת לעשות גאולים למתישבים. הדבר הזה יתכן לעשותו בקסם השפע, האמת והיופי של המתיישב הצעיר שהוא מופת לתרבות חיי יהודי דינאמיים. ולשחרור האדם העברי משעבד־גלויות ואבדון.

היהודי הנוער את קסם האדם העובד בארץ. את האישיות החלוצית — בתחושת הקרקע, בת־נופת הכיבוש, ובצמאות הרוחנית בחיי המש־פה והחברה? בזאת תיבחן נחלת התנועה, ייב־חנו מחנכיה ומורשיה. בבוא העצמאות המדינית הופכת שאלה זו, כמאליה, לשאלת יסוד של המדינה ואופיה. למדינתנו הקטנה בארץ המבוטרת רת יהיו צרכיה־הגנה גדולים; ויהיו לה גם צרכי קשרים מסועפים, עם העם ועם העולם. המדינה תגלה את הרצון הלאומי ואת הוויקה היהודית למולדת בכל הגלויות ותהיה זקוקה לעזרת הער לם בהגשמת מפעלה ההתיישבותי, — מדינה של

גם במשטר נטול קנין פרטי. גם בתוכנו, עם גידולה של תנועת הפועלים החלוצית, עוד „בימי שפוט השופטים“, בהתנדב עם, העמיק המשבר של הפרופסיונליזם הצבורי באופיה של התנועה. ואין הדברים אמורים במנגד נון ההסתדרות בלבד, כי אם גם בכל צורות חייו של הפועל המתישב. הארגון כמקצוע הפך לנחלת חוגים קטנים בכל תנועה התישבותית. אין להתעלם מן התהליך הזה ומהשפעתו על מצבה הפנימי של תנועתנו. הוא מביא לידי ערעור הכוח המושך של המפעל התישבותי ולידי פילוג בנפש הנוער. עם הקמת המדינה בעית „העסקן“ בכל צורת התישבות מקבלת משמעות חדשה. מבחינת ההתגבשות החברתית של איש-המנגנון במדינה המודרנית, עלולה בעיה זו להיות גורלית להתישבות ולמדינה כאחת. אין לנו להשלות את עצמנו. כל השתמטות מראיית המציאות החברתית בתנועת הפועלים בתקופת העצמאות בנפשנו היא. לנוכח הישג התקומה המדינית, על כל סימני-היכרה, תוצב ההתישבות פנים אל פנים, ללא כל סיכוי השתמטות, בפני הברירה: שותפות במעשה הבראשית של המדינה או התנזרות ממנה. שתי הברירות כאחת אינן פשוטות. ההתנזרות פירושה דלדול ההתישבות מכוחות של שאר-רוח בה. אבדן הניקה האישית עם מעצבי דמות האומה. ההתנזרות פירושה תלישות המדינה ונציגיה מן ההווה ההתישבותית, מן הדינאמיקה החלוצית, אי-שיתוף ביסודי הבניה החברתית של האדם העובד. בין המיניסטר והפלה והמכונאי יוצר המרחק של חוסר הווה והווה משותפת. והן המיניסטר שלנו, כנציג הדור החלוצי באומה קולוניזטורית עצמאית, ראוי היה לו שבהתגלותו האישית, בכל הוי חייו וחיי משפחתו, יחנך רבבות ומאות אלפים מצעירי ישראל להיות חקלאים-מהנדסים בכור העבודה העצמית של בית ישראל.

פרישתה של ההתישבות מאחריות שבשייתוף לבנין מנגנון המדינה והצבא תפגום במשאת-גפשה של תנועת הפועלים בארץ-ישראל לצור את חיי העם העברי בא"י „כקהלת עובדים בני-חורין“ — נוסח „אחדות העבודה“ בשעתו. גם השיתוף אינו בגדר פתרון קל. אין להתעלם מהתסביך החברתי אשר יקום בכל צורות ההתישבות עקב השתתפותה של ההתישבות העובדת ביסודו של המנגנון. אף על פי כן, בין שתי הסכנות, תלישות המדינה ותסביך חברתי בתוך

מתיישב-מארגן, מתיישב בונה-מדינה, הנה כי כן, עם השגת העצמאות העברית, יעמדו הדור השני בהתישבות, ההתישבות הצעירה, גרעין הצבא העברי, יעמדו הנוער בארץ ובגולה, בנסיון חדש אשר אבותיהם החלוצים, כובשי העבודה וההתישבות, לא ידעו את טעמו: נסיון הנאמנות לטעם החיים, ליצר היצירה, לכבוד האדם העובד, כבונה תרבות חדשה של חיים ממלכתיים. לא פעם בשנים האחרונות, שנות המלחמה, ההשמדה, ההעפלה, עמדו הנוער והנערה בארץ בפני הכרעה ממשית: מה לעשות היום, מה לעשות מחר? הלהתנדב למלחמה או לבנות ישוב צעיר? כיצד ישתלבו פיצוץ גשר עם תקיעת יתד בנגב בתוך גפשו של אדם אחד? בין נערי גשר אכזיב, אשר לא ידע איש את קבורתם, היו נערים בעלי רצון מיישב לזה. היו ימים שלעומת קסם ההתישבות בשממה עמד קסמו של הטרוריסט המוסר גפשו. והאדם הצעיר נקלע, בתוך בדידור תנו ויאושנו, בין היצר ההתישבותי והצורך להטיל הכל על כף-המאזנים של המערכה המדינית בעתה. איוון היסודות של יצירה ומלחמה באישיות צעירה, היודעת את אשר לפניו, הבורחת את העיקר במועדו, הרמוניה כזו אינה נכבשת בנקל והדרך אליה אינה סוגה בשושנים. ואולי קשה מהמלחמה על העצמאות יהיה תהליך הקמתה ועיצובה. הידע הנוער להעמיס על עצמו את יצירתה של דימוקרטיה סוציאליסטית פעילה, ממשית, בצבא ובמנגנון וכמלוא רוחב החיים במדינה, דימוקרטיה חיה המתפתחת מתוך דינמיקה התישבותית ובהיקף ממלכתי, על אשיות נסיון עולמי וטכניקה מודרנית, תרבות לאומית קדומה ומתחדשת ויצירה סוציאלית חדשה?

ב.

חזיון העסקן הן קיים כבעיה חברתית בקבר זה כבמושב. כל צורה חברתית, הבנויה על אחדות ההווה ושיתוף העמל, לא תמצא פתרונות קלים לתהליכי הפרדה בין עבודה ארגונית לגופנית, בין עבודה גופנית לרוחנית. ניגודים עמוקים מאד צמחו על רקע ההבדלים בין תוכן יומו של אדם עמל ברמ"ח ושס"ה מתוך מגע עם גלמי בראשית, כלי עבודה וקשיי-היקום, ובין זה של האדם המארגן, או העובד בעיקר במוחו ובעצביו. החטא הקדמון של כל תנועת גאולה הוא בפיבוד בין עבודת הגוף והרוח: הוא זרע את ההתנוונות מבפנים, מתוך שיצר הירארכיה ארגונית ורוחנית, ולמעשה שלטונית,

טות הדור, על סף פרישת הדור הראשון אשר זכה לעלות לשלטון מחנך באומה, להנהגה מדינית דרך כיבוש האדם בעבודה, בהתישבות וביהתנדבות, אנו חייבים במשנה חיוב על חיסון האדם בתנועתנו למען חיסון אפיה של המדינה, כשם שאיש ההתישבות, חבר בקבוץ או במושב, חייב באחריות אישית לבנין המדינה, לעיצוב הצבא, אנוס על שליחות בה, כן איש ההנהגה והמנגנון של תנועת הפועלים ראוי לו שמתוך אחריות לאופיה החלוצי של המדינה וליעודה המחנך, ידבק ויתערה במפעלה ההתישבותי ומציאותו החברתית, החקלאי יעשה במדינה, המדינאי — בהתישבות, רק זיקת-גומלין ואחריות הדדית של ההתישבות והמדינה בתקופת היסוד תבטיח הגמוניה חלוצית של הפועל בלב האומה המתהווה.

מראשית תקופת המנדט אנו עדים להתרכזות וחדדנות, של מנהיגות תנועת הפועלים בתפקידים הארגוניים-מדיניים, ולפרישה, מאונס או מרצון, מאחריות בלתי-אמצעית לבנין החברה החלוצית, תהליך זה הביא בדרך הטבע את גרעיני הפעילים, האחראים להדרכת ההתישבות החלוצית לזרמיה, לידי כך שיטפחו כיתות של טון מדיני ויקימו מפלגות על יסוד ליכוד המסגרת ההתישבותית, אי-המוניגה של ההנהגה המדינית עם זו ההתישבותית מגורמי הפילוג היא, זה המרחק הנפשי שמסרו מיטב אנשי החזון והרוח בתוכנו על אסון הפילוג, אילו הושקע גם חלק ממנו במשך כל התקופה הזאת, מימי „גדוד העבודה“ ועד היום, במגע של אחריות בבנין האדם בהתישבות החלוצית, יתכן ויתכן שכמה מבחירי התנועה ויחידיה היו מאריכים ימים, והדבר היה משווה דמות אחרת לתנועתנו, אילו זכינו לא היינו עומדים בפני שלב חדש של התגבשות הפילוג בנפש כל הדור הזה ובנפש ילדינו, אבל אם לא זכינו עד כאן, אין אנו בני-חורין להפטר מהפקדת נחלת התנועה לדור הבא על ידי קבלת עול מחודשת ובלתי מחולקת, לבנין העצמאות, ולנשמתה ההתישבותית.

ד.

וכך אנו מגיעים לאחדות העבודה והעובדים, שאינה ענין של קונוקטורה מדינית, או מגמה טכסיסית בתחלוף, אלא אידיאה ארכיטקטונית, כיצד לבנות אומה עובדת אחת בארץ, כך ראה ב, כצנלסון כאמן, מכנס ובנאי אומה את היסוד של אחדות החלוצית — דרך וחזון, אמצעי ותכנית

ההתישבות, בותר אני באחרונה, מוטב להאבק עם התסביך, מלהתיאש מלכתחילה ממדינת העבודה החפשית וגאון האדם העובד בה.

היצר החלוצי, שיעור-הקומה של האדם המתיישב, נשמת התנועה, הם אשר יעמדו במבחן העצמאות, שום תנועת גאולה של האדם לא עמדה עד כאן בנסיון של הישג השלטון. המדינה היתה המולך של האידיאה המשיחית, ראיה פנימית של תנועתנו, למן תאית-ההתישבות ועד המנגנון של ההסתדרות הכללית, עוד לפני היות המדינה, אין בה משום מתן ערבות להויית-המדינה, אין בה משום מתן ערבות לשויון ערכו של האדם העובד ולנצחון הרוח היוצרת של היחיד מתוך טהרה, ובמדינה צעירה, לנוכח הכוח המושך של תארי החירות העברית, הימצא הכוח בהתישבות החלוצית לשמור על קסם האדם שבה ועל עצמיותו על מנת שתטביע חותמה על חיי המדינה ותרבותה?

ג.

אין אומה נולדת מחדש, ואינה מתישבת מחדש, אלא במופת-חיהם של רועי-העם, מטפחי היצר ההתישבותי-העממי, העם מקבל את אמת-החיים לא מפי הגבורה, אלא ממקור החיות של האישיות המוסרת את נפשה על עיקר ההגשמה בחיי יום יום, העם יבחר בדרך-חיים חלוצית מתוך שפע כוח, וקבלת יסורים באהבה, בשעה שיחוש היכן שרשיהם ולהיכן נוטה נופם של רועי-העם ושליהיו — היכן מרכזי חיי המשפחה שלהם ועתיד ילדיהם, היעוד המישב הוא היעוד המהפכני המתמיד של המדינה, הוא יעוד כוחה ושל-טונה של תנועת הפועלים בעם, רוב העם היהודי ביבשות רחוקות — מחוץ לתחום הכפיה הממלכתית של המדינה העברית, ואין כופים התישבות על עם כעמנו ללא כיבוש הלב, ללא מתן טעם לחיים וקסם להויה, שלטון המחנך עם ההתישבות פירושו אחריות אישית של הפועל בממלכה שלה, ושל ממשלת הפועלים — לבנין תאית-האדם והחברה של ההתישבות החלוצית-העממית, יסורי בנין אינם קלים מיסוריה של מלחמת עצמאות, ואין חירות האדם בסבלות הבנין נקנית אלא בהתמכרות כל האדם, התמכרות זו יניקתה רק מהרגשת שויון-ערך אמיתי, השיתוף ללא-חייץ, העתיד האחד לילד, בין בנו הפשוט של העם העובד, בשדה, במלאכה ובחרושת ובין נציג העם העובד בצבא, בשירות דיפלומטי, בשליחות משקית וחינוכית, בהנהגת המדינה, עם התמע-

בררצון וברהכרה יוכל להכריע בריב הסוציאלי בתוך הישוב ובתוך תנועת הפועלים בו. העלאת רמתו האנושית, הכלכלית והחברתית של הפלח והפועל הערבי היא אחד המבחנים החמורים לתנועתנו. הנדע לחיות ולהחיות את הדברים הקדמונים: ואתם ידעתם את נפש הגר, כי גרים הייתם בארץ מצרים? הנופיע לפני העם הערבי שסועים, נאבקים על נפש כל פלח, כל ילד עמל, מתחרים בסיסמאות של בחי-רות — או שמא נבוא לפניו בכוח מוסרי של סולידאריות מעמדית, ובאמת סוציאליסטית אלמנ-טרית ובהירה, בתכנית בניה ושיתוף? הנביא את פילוגינו ונשלבם במסכת יחסינו עם העם הערבי, על הוי"חיו ומשפחתו, קנאותו הדתית, ומסורת של גאולת-דם שלו, עניו ושעבודו החב-רתי, ואוירת הלחץ של העולם המוסלמי הנוטר? (ה) עצמאות הסוציאליזם הארץ-ישראלי, אי-חיסולו של הפילוג החלוצי, הציוני-הסוציאליסטי, הקיבוצי, המדיני, עם תקופת-המעבר לעצמאות, פירושו העמקת הפילוג וגיבושו. חיים אנו בדרך שהניגודים הפוליטיים בתנועה אחת הופכים לניגודי-עולם של „ימין“ ו„שמאל“, סוציאליזם וקומוניזם, ממשלות הפועל ברוסיה ואנגליה היו לגרעיני גושים מתמודדים על הגמוניה בעולם. במציאות זו הפילוג בתנועת הפועלים הארץ-ישראלית עשוי להידבק בשסע העולמי הפרמננטי על ה„אוריניטאציות“ הכרוכות בו לגבי אחד הגושים הגדולים, וכל „אוריניטציה“ פירושה צמצום העצמאות, במשק ובמדיניות כבתרבות. הסוציאליזם שלנו, סוציאליזם של אומה שרידה, הנושאת בנפשה את סוד נקמת הגאולה היוצרת, הבונה חאי-חברה ומשכללת את צלם היחיד, במגע קבוצי-עממי עם היקום המדברי הנברא מחדש, הסוציאליזם שלנו אין לו כל יסוד לכבוש פניו בפני כל סוציאליזם שהוא בעולם, מאום גיוני וכנרת, עין-חרדה, נהלל, ומשמר העמק מושכת הדרך לחזון תכניתי של התישבות המוני-עם בנגב, התישבות חקלאית ותעשיינית על יסודות שיתוף, שיוון וחירות. היעוד המיישב הוא מקור הכפירה בפילוג הח-לוצי, אם מאחדים אנו לגבי האחריות להתיש-בותו של המיליון הראשון על יסוד תכנית סר-ציאליסטית; אם מוכנים אנו באמת ובתמים לקבל עלינו את עול ההדרכה להתישבות עממית כזאת — ואין אחרים שיהיו מוכנים לקבלו — הרי כל הניגודים הם טפלים ובטלים לעומת העיקר הזה, בנפשו של הדור השני בהתישבות העובדת

לית, מיפנה העצמאות חזר ומצוה על אחדותה של תנועת הפועלים מכמה בחינות פנים וחץ:

(א) חיסון האופי וייצוב הערך של האדם העובד במדינה, לכיבוש העם ולגילוי הפוטנציאל היהודי המיישב בכל הגלויות לא די במנגנון של כפיה ממלכתית — ביחוד כשתחום השפעתו מצומצם בארץ בלבד, המדינה יכולה וחיבת ליצור תנאים, לתכונ תכנית, לעודד את הקצב, אולם את הנושא החי יוצרת רוח התנועה, לכך דרושה אחדות הכוח המחנך, על מנת שתוכל התנועה להשרות מרוחה על גלי עליה שלא ראינו עדיין כמותם לגדל.

(ב) שלטון על כוח-האדם בהתישבות העו-בות, צרכי העליה וההתישבות העממית מעמידים את ההתישבות העובדת לצורתיה בפני בעיות עצומות של התנדבות וארגון, הדרכת המוני עולים ומתישבים תדרוש כוחות ארגון וחינוך לא פחות מן ההגנה על המדינה בתקופת המעבר והיסוד, אך בתנאי הפילוג בתוך תנועת הפועלים, לא יתכן שלטון תכניתי על כוח הארגון וההדרכה של ההתישבות העובדת. לא מעמד הפועלים יחשב חשבון כוחותיו לחזיתות ההגנה והבנין, אלא כל מפלגה לעצמה.

(ג) עצמאות מעמדית במדינה, תנועת הפוע-לים כשהיא מפולגת עושה פלסטר את עצמאותו המיישבת והמדינית של הפועל, בכל שאלה חיונית השנויה במחלוקת בתוך התנועה יכריע כוח סוציאלי מחוצה לה, בטלה ומבוטלת זכותו וסמכותו של המעמד לקבוע את תכניתו ודרכו ברוב פשוט בתוכו; מקוצצת ומסויגת ההכרעה החפשית, המצפונית, של כל חלק ממנו, כל חלק נגרד לתוך משחק יחסי הכוחות, לא רק בתוך המעמד, אלא בין המעמדות, וממילא נעשה שותף על אחריות עצמו לצירופי שלטון בין-מעמדיים. לכל מפלגת פועלים תכנית קואליציו-נית משלה, מה דמותו של הסוציאליזם המפולג לאחר מלחמת-העולם הראשונה, ולאחר מלחמת-העולם השנייה? שום קואליציה לאומית במדינה המודרנית, לנוכח תהליך התפוררות הסוציאליזם, אינה מבטאה את כוחו הממשי של מעמד הפוע-לים ואת רצון הרוב בו. אין עצמאות לפועל בלא אחדות. (ד)

(ד) הפועל העברי ועם הפלחים והפועלים הערבים, הפילוג בתוכנו יביא בהכרח לידי התח-רות בלתי-פוסקת על השפעה בעם העובד הערבי, המיעוט הערבי יהיה מיעוט ניכר, ואם יהיה

הרצה. זו היתה הזות גורל, צוואת מיליונים. תורת-החיים. זו היתה תורת האיחוד שניתנה לא בבית היצירה בארץ, כי אם בבית הכליה והמרד ביבשת-הרצה. בידי האנשים הצעירים הללו היו מפתחות האיחוד של פועלי ארץ-ישראל, והם השמיטו אותם מידהם. נפלו — ולא כגבורים. שעה אחת של אי-נאמנות לנקודת-ההתהווה של מצפונם, לזו שנתגלתה בבהירות עליונה בפגישתם של אחרוני הקנאים באי-רופה עם הלוחמים המתנדבים מן הארץ — שעה אחת שבה אדם מאבד עולמו. ניצחה הרומאני-טיקה של קשרי עבר, שמלפני ההפיכה, מלפני המבול, את הכרח ההתלכדות של הדור הצעיר לחטיבה דינאמית, רעננה, הנלחמת על המהפכה החלוצית באומה וכי גזירה היא שגם במדינת ישראל נקים ונקיים את החיץ בין דורות ובין בני הדור הצעיר לבין עצמם, בין בוני צבא ההגנה, בוני המדינה, מיישבי הנגב ויורדי-הים?

ה.

נגזר עלינו להאבק על קיומנו בדור שבו מין האדם נתון כמכושף במעגל התאבדות וכליון. אין ספק כי דור זה, דור האטום המבוקע, בכוחו לתכנן את השלום הקולוניאטורי הגדול, ולהתחיל בהגשמת האוטופיה הגואלת בהתגליותיה הסודיות-צ'יאליסטיות, הנחשונות ביותר — מהפכה חלוצית המיישבת, בתכנית-עולם חדשה, את העמים, ובונה את האדם בהם. אך האנושות נסוגה, כביכול, אלפי שנים אחורנית, אל מיתוס אל קנא, משעבד העולם ונוטר עברתו לאנוש, אל חויית-תרבות מיתולוגית, כשהיא מצויידת במכשירי ההגיון והטכניקה המודרנית. רצה הגורל שעל רקע זה נהיה אנחנו, על מפעלנו הצנוע, הבונים את הש"י רידה באומות ובתרבויות, ובקטנה שבארצות, לתחנות-האדם ולמעבדה של השלום הקולור-ניוטורי, של סוציאליזם מתגשם, נסיונו החבי-רתי וההתיישבותי עלול להיות לנחלת גויים רבים, ובהם עמי המזרח המתנערים משעבודם. בעיותינו שלובות וכרוכות יחד: גורל מפער לנו החלוצי בחבלי עצמאותנו הבונה, מקורות תרבותנו הנבואית בחזון הגאולה העולמי, תפקיד כינוסו המהיר של העם היהודי בקסם החירות העברית על אדמתה, היעמוד בנו הכוח להתקין את עצמנו, ולעשות את המוטל עלינו, ולפרוץ פרוץ, ולו קל שבקלים, בחומה אטומה זו של תרבות האדם השוקעת?

ובנוער החלוצי בישוב ובעם לא תמצא שום גטיה טבעית לריב הרעיוני ולפילוג הנפשי העושה שמות בתנועת הפועלים. ואולם הסכנה שבפילוג, במגמת התאבדותו ל"קומוניזם" ו"סוד-ציאלים", על סרחה-עודף של "אורינטאציות" עולמיות, ברורה וגלויה. היא אורבת לשלימות החינוך של ילדינו, היום בבית ספר קיבוצי אחד, ומחר בכל משק פועלים. הריב בין ילדים "קו-מוניסטים" ו"סוציאליסטים" יוסיף חטא על פשע ההתנכרות בין אבות ובנים בתרבות החיים של ההתיישבות הסוציאליסטית, האחידה בעקרונותיה וערכיה. אחדות העבודה העובדים היא תנאי קודם גם לתרבות-הנחלה בין הדורות. לקשב של שיתוף, אהבה וכבוד הדדי בין ראשוני העבודה ולחמי העצמאות לצעירי המגנים והמתושבים. תנועה חלוצית מאוחדת, כשם שהיא קרובה יותר לבחינת אמתם ההיסטורית של אישים, רעיונות, מפעלים ונכסים חלוציים, כך היא חשודה פחות על סילוף וגניזה מדעת של דברי ימי המהפכה החלוצית. הלב בה פתוח יותר לבחינת הטראגדיקה של מהפכה חלוצית, וקיים בה חוש דק יותר לעדנה רוחנית במגע עם הדורות הבאים. הן הפילוג לא העלה בתוכנו אף גילוי רוחני-בקרתי חדש, הבוחן את כשלונות האדם והיצירה החברתית, את נסיון הגילים, את סימני שיתוק היצר המשיחי, את אבדן כושר ההפראה המתמדת בעולם הרוח והמעשה, מתוך אחריות ההנחלה לדור יבוא. אדרבה, הפילוג הנמיך את המחשבה הציבורית ואת הניב האישי, הבלתי-אמצעי. הפילוג משעמם עד מות. אין איש מקשיב לרעהו, חדל האמון. ניטלה נשמת המגע האנושי הער בין חברים לקבוץ אחד ולתנועה אחת. ספרות הפילוג שממון בה. הפילוג זה טבעו שהוא גונז את יצר האמת, בורא את הפחד להציץ בפניה וממילא מערער את האמון בכל בקורת. הפירוד מביא לידי התנוונות את כל השותפים לו, גם את אלו הנאבקים עמו.

וגדולה האזהרה, חוקים נאבקו — ונצחהו. עד הייתי למגע עם אחרוני הלוחמים ושרידי-השרידים באירופה לאחר מלחמת העולם. נפגשנו, חיילים יהודים מארץ-ישראל, עם אנשים צעירים אשר חזו מבשרם את יסורי-הכליה ואת אש המרד. והאמת היתה אחת ואחידה: אחדות חלוץ-צית כדרך לחיי האומה, אחדות לוחמת, הנושאת חשבונה עם העולם כולו, עם המערב ועם המזרח. עם העם הרוצח ועם העמים אשר עמדו על